

سۈرۈغ يۇغىنىڭ بۇتا كىندىن اتو جاھل اتىش
مەتىوھە اسلام دىغۇن مەتناكىن اوکام اىيە بىرىتىرو دىغۇن
كىماجوان ؟

مك تىرلىبە بايقلە ساي نقل دىسىنى اف يغىرسىبۇ
ددالىم "جىكايىة اوکام اسلام" كاراغۇن دېلىيۇ. كوك تىلزى
(W. Cook Taylor) اىيل. اىيل. دىي اىيە بىرگەن دىغۇن
كماجوان اورۇغ ۲ اسلام فە علم اندىغ ۳، فەنۋەكائىن،
حىكىمە، قەزىكائان دان سپاڭىش. مك دىلەم باب يغىرعنوان
"رېدىت ۲ اوکام اسلام" نەھەمنىلىيس قىندىت يغىرسىبۇ اىيە
دەمكىن: - بىرموسى دىلەم امغاير ۲ (مەلکە ۲) يىذىن ئەپتەن دان
قاراسى اىيە دادالە كەعادىلەن اىيە دەچوال بىلى دەنگە تراڭ، دان
كىچەنەن بوكىنىش سەھاج دېنرەن مەلەنەن دشا بشىكىن، دان
سوافىن آدترىيادان دان ئەنجۇق دەدەافن مات خلايىق.
تىنافى اورۇغ ۲ عرب اىيت تەھە مندىرىيەن قەرتاھەن اندىغ ۳
يۇچشارم دان فەراتوران اندىغ ۳ مەرىيكتەت اىيالە سېكىتىو
ھالووس سەھىك راج مەرىيكتەت بىرإف لام تىدق مەقۇپاپىي
سېبارغ كۆواس فە مەقۇپونى اورۇغ ۳ يەغىنە دەكەن اولە
حاكم. مك راج بىچ مولا ۲ بىرگەن مەلمەتكەن رەجمە اتو
بۇلە مەقۇپونى اورۇغ ۳ سالە اىيت اىيالە معاویيە تىنكل
چىندرۇغ هاتىش قە مېكەتىي فەرەجان ئەن كەعادىلەن دىسىپىكىن
اولە كەلىلوقىنى شەرىيەن لەقەتكەن اولە اورۇغ سالە بىچ
مەمەنەن كەنەنەن امفوپىي اىيت. مك نەظام اقتطاعى، بىعنى فەراتوران
اورۇغ ۲ بىر بىرەمباڭىن رەعىيە بىغىد ئەنلىكلىق ئەپتەن سىستەم
(Feudal System) دىلەم بەناس اغىركىسى اىيت يائىت
يەغىنە مەنځادىكەن كەعايىن دان كەچلاڭان دىلەم بىنوا بىرۇقە
اىيە تىدق مەقۇپاپىي تەفتت اتو تىدق قەزە دەغىر دانتارا
اورۇغ ۲ عرب اىيە، دان قە ماس سلورە دىلەم بىنوا بىرۇقە
فراو سەھان دانتارا اىسى نىڭىزى اىيە دەصفەتكەن سۈرۈغ ۲
سۈرۈغ تىندا كەھبەن دان قەزىكائان اىيە سۈرۈغ ساتو كەلەوان،
اورۇغ ۲ عرب اىيت تەھە مەڭكەلقەن كەنەن دان قەزىكائان
دەغۇن بىر بىكى ۲ جالىن. مك سەوانىڭرى ۲ يەغىد تەللىق اولە
اورۇغ ۲ عرب اىيت بىرإف لەڭ سوپى دەرقىد رەڭكىسى ۲

سۈرۈغ ۲ سۈرۈغ ھەرت بىندا منكلا كەرچەجا اتو سېبارغ تەقە
عبادات اىيە بىرۇندا دەرقىد حىكىم سۈرۈغ كەندى سۈرۈغ ۰
شەدان قەدەقەق قەزىكائان قول دادالە قافلە (اڭكەن) ا
سۇداڭرى ۲ عرب اىيە قەزىكەن بىرإف جاوه منىن دىسا،
دان كەواجىقىن اسلام اىيە اىيالە واجب اتىش اهل ۲
قەزىكائان اىيە بىندا دان امانە دىلەم قەزىكائان دان سەپرى
تەبائۇن دان سوکان يەختەنلەن. ادۇن نېي صەممە اىيە
اىيالە سۈرۈغ سۇداڭرى دان اىيالە تىلادان يەختەنلەن بایق
دایكۆتى اوولە سۇداڭرى زمان اين. مك قەدەتتەن ئەقەن دان
قول دادالە اورۇغ ۲ اسلام اىيە دسۇرە بلا جەر دان
مەغاجر علمۇن كەندى اورۇغ ۲ لائىن. مك سەنگە دەرقىد
قەزىكائان نېي صەممە اىيە دىلەم قەزىكەرا اين اىيالە دەمكىن:
(ا) چارى ئەقەن دەرىي ماس كامود دىلەم بواين سەھىك
كەقپور (ب) ۱ بەھا سەننە مەننەتە علم اىيت اىيالە واجب
اتىش تىف ۳ مەسلم ساماد لاكى ۳ اتۇقەر مەۋان (ت) علم
يەغىرلىپەن اىيت تىرلىبە افضل دەرقىد سەپەپ يەغىرلىپەن دان
دان سوکوئۇن اوکام اىيت اىيالە قەرتەھەن (يعنى مەناھەن
نەفسو) (ث) تىرلىبە افضل مەغاجر علم سانۇجىم سەمالەم دەرقىد
سەپەپ يەغىرلىپەن مال (ج) حىكىم اىيت اىيالە اوئتا سەسە
كەندا اورۇغ اسلام، امىيەل اكىندى بارغ دەمان كامو
برتۇ دەغىنلىق (ج) دوا ئەلما اىيە تىرلىبە مەلياد دەرەدەر
اورۇغ ماتى شەھىد (ح) تەنوت علم: اي مەبۇلەتكەن بىچ
مەقۇپاپىيەن مەبىيدا كەن كەندا دەرقىد كەسلاھەن، اي مەرىيەنەن
جالىن كېرىكى، اىيالە صحابە كېت دىلەم بەلتىرا، تەمان
كېت دىلەم كەسوپىن دان بولۇن كېت اېڭىل تىدق
مەقۇپاپىي صحابە. اي مەبىاوا كېت كەندى سەپەپ، اي مەقۇپاپىي
كېت دىلەم سەھسەرا، اىيالە فەرياسىن دانتارا صحابە
دان باجوز يەرە (قۇرسى) دەرقىد سەترو.

مك سەكلىيەن قەزىكائان دا ئەس اىيە اىيالە سەۋاھ سەدا
نېي كېت صەممە، دان مەنچۇقەلە اي بىتاف واجب اتىش
اورۇغ ۲ اسلام مەپىاسە علم دان حىكىم دان معەمارەتكەن
قدەرە ۲ ئەن دەغۇن سەقۇنە ۲. اولە يەغىد دەمكىن بىتافە بولە